Vedlegg 12 - vedl.
Møtedato: 17.6.08

UiOs studiekvalitetsrapport for 2007, bachelor og master

Styret i NOKUT godkjente UiOs kvalitetssikringssystem 17.12.2007 på bakgrunn av en innstilling fra en sakkyndig komité. I pressemeldingen fra NOKUT står det blant annet: "Komiteen seier at universitetet har etablert eit omfattande system for kvalitetssikring med klar fordeling av ansvar og styringsmakt. Komiteen gir Universitetet i Oslo ros for å ha eit kritisk blikk på eiga verksemd, medrekna kvalitetsarbeidet. Komiteen peikar på at det er stor autonomi for fakulteta ved Universitetet i Oslo, også når det gjeld kvalitetssystemet. Dette er ikkje uvanleg på ein stor institusjon som Universitetet i Oslo, men byr også på utfordringar. Leiinga ved Universitetet i Oslo må være merksame på dette i framtida."

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. Innledning 2
2. Oversikt over studietilbudet for studieåret 2006/2007 2
3. Studiekvalitet ved UiO 2
3.1 Inntakskvalitet 3
3.2 Rammekvalitet 4
3.3 Programkvalitet 5
3.4 Undervisningskvalitet 7
3.5 Resultatkvalitet 10
3.6 Styringskvalitet 13
4. Evaluering av kvalitetsreformen "Underveis" 14
5. Hovedutfordringer for UiO 15
6. Fakultetenes forslag til studiekvalitetsplan for 2009 15
Tabellvedlegg 16

1. Innledning

UiOs kvalitetssystem skal forbedre studietilbudet og forebygge kvalitetssvikt. Kvalitetssystemet omfatter hele utdanningsprosessen og alle nivåer i organisasjonen. Systemet er tydelig ledelsesforankret og skal fungere på en slik måte at det fremskaffer nødvendig informasjon som skal analyseres og videreformidles til aktuelle ansvars- og ledelsesnivåer. Det finnes rutiner for hvordan kunnskap om studietilbudet skal omsettes til handling med sikte på forbedring og utvikling.

Fakultetene rapporterer årlig om studiekvaliteten basert på rapporter fra enheter, programmer, tilsynssensor og eventuelt annen data som fakultetet har tilgjengelig. Denne rapporten er en analyse av fakultetenes rapporter, den institusjonsomfattende studenttilfredshetsundersøkelsen "Studentspeilet", årsrapporten for Læringsmiljøutvalget, evaluering av Kvalitetsreformen "Underveis", NOKUTs evaluering av kvalitetssystemet i 2007, samt reakkrediteringer av master- og ph.d.-studiene i farmasi, odontologi og rettsvitenskap og annen tilgjengelig informasjon.

Målet med rapporten er å lage en samlet situasjonsbeskrivelse for studiekvaliteten ved UiO for 2007 til Universitetsstyret slik at denne kan benyttes i det videre arbeidet med forbedring av studiekvaliteten ved UiO og ligge til grunn for strategiske valg.

2. Oversikt over studietilbudet for studieåret 2006/2007

Bachelorprogrammer	50
Masterprogrammer	78
Profesjonsprogrammer [1)]	5
- Herav engelskspråklige gradsprogram [2)]	27
Ph.d. programmer	9
Videreutdanningstilbud	67
Årsenheter	18
Emner	4113

1. Omfatter profesjonsgrad i medisin, psykologi og tre grader innen teologi.
2. Kilde Database for statistikk om høyere utdanning

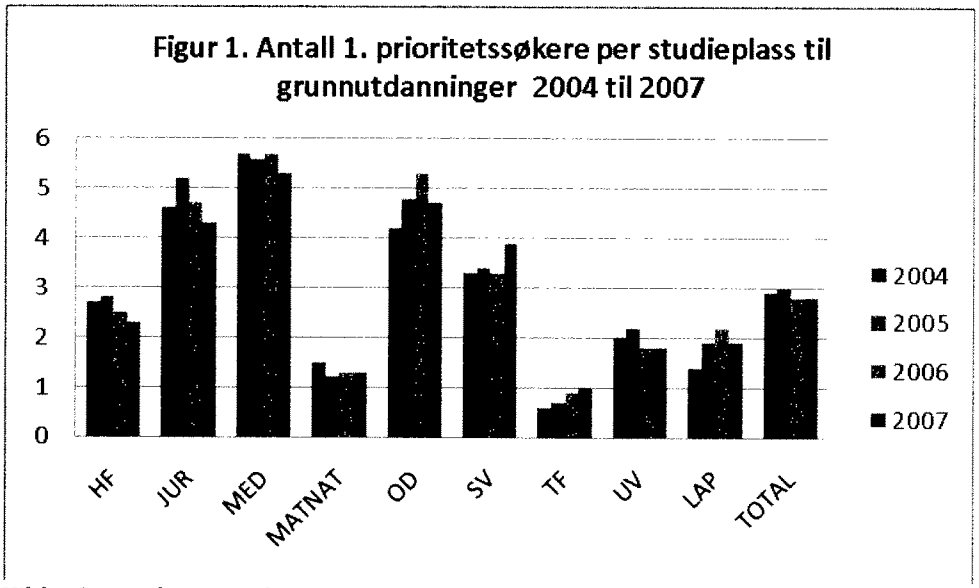
Fakultetenes rapporter viser at tilbudet av bachelor- og masterprogrammer holder seg relativt stabilt. Det arbeides imidlertid kontinuerlig med endringer av studieretninger innenfor eksisterende bachelor- og masterprogram. Dette arbeidet må ses i sammenheng med det arbeidet som forgår med de faglige prioriteringene både sentralt og lokalt.

3. Studiekvalitet ved UiO

Studiekvalitet defineres bredt til å omfatte seks hovedaspekt; inntakskvalitet, rammekvalitet, programkvalitet, undervisningskvalitet, resultatkvalitet og styringskvalitet. Vi har valgt å konsentrere studiekvalitetsrapporten rundt disse hovedaspektene.

3.1 Inntakskvalitet

Med inntakskvalitet siktes det til studentenes forkunnskaper og forutsetninger når de begynner på et studium ved UiO.

Kilde: Samordna opptak og egen institusjon

Tabellen er basert på tall fra opptaket til grunnutdanninger, det arbeides med å forbedre datakvaliteten på master.

UiO hadde i 2007 totalt 16 125 førsteprioritetssøkere til grunnutdanningene via Samordna opptak, en nedgang på 2,2 % fra 2006. Antallet førsteprioritetssøkere til UiO har holdt seg stabilt høyt, til tross for en mindre nedgang både i 2006 og 2007. UiO hadde i 2007 2,8 førsteprioritetssøkere per studieplass, det er imidlertid store interne variasjoner mellom studieprogrammene. Samtlige fakulteter unntatt SV hadde en nedgang i antall førsteprioritetssøkere i 2007. Økningen ved SV skyldes en eksepsjonell søkning til profesjonsstudiet i psykologi, som for første gang hadde opptak på grunnlag av poeng fra/karakterer i videregående skole Det var over 30 førsteprioritetssøkere per plass til profesjonsstudiet med oppstart høst 2007. Aldri før har det vært så mange førsteprioritetssøkere per studieplass til et studium på UiO. TF hadde den største prosentvise nedgangen i førsteprioritetssøkere blant fakultetene.[1]

Grunnutdanningene ved UiO er adgangsregulerte. Med flere søkere enn antall studieplasser, må søkerne konkurrere om plassene. Slik tabellen over viser, er det forholdsvis stor kamp om studieplassene ved flere av fakultetene på UiO. Hardest konkurranse er det på MED, som i 2007 hadde 5,3 førsteprioritetssøkere per plass. OD og JUS ligger også høyt oppe med hensyn til antall søkere per plass. TF har minst konkurranse om studieplassene.

Poenggrensene har jevnt over holdt seg på et stabilt høyt nivå de siste årene. Den laveste poenggrensen i 2007 var 35,3 i primærvitnemålskvoten[2] og 37,1 i ordinær kvote[3]. 64,3 var høyeste poenggrense i primærvitnemålskvoten, 74,8 i ordinær kvote. Det er ikke nødvendigvis

[1] Antall førsteprioritetssøkere på TF gikk ned fra 2006 til 2007. Opptaksrammen ble samtidig redusert. Det innebærer at denne nedgangen ikke kommer til uttrykk i figur 1, se tabellvedlegg.
[2] Kvoten for søkere som er 21 år eller yngre og kun konkurrerer på bakgrunn av skolepoeng (det vil si uten tilleggspoeng).
[3] Kvoten for søkere der man kan få konkurrere med tilleggspoeng

et en-til-en-forhold mellom inntakskvalitet og antall søkere til et studium. Inntakskvaliteten kan være like god selv om det er nedgang i antall søkere. Utfordringen for fakultetene må være å følge med på de studiene som har nedgang både i antall søkere og inntakskvalitet. Målet er å fylle studieplassene med dyktige og motiverte søkere som har studier ved UiO som førsteprioritet. Nedgangen ved språkprogrammet på HF gir grunn til bekymring og bør overvåkes, spesielt i lys av rekrutteringssvikt til språkfag i videregående skole.

Rekruttering av minoritetsstudenter
Tall fra registreringen i vårsemesteret 2007, viser at 11 % av studentene ved UiO har minoritetsbakgrunn. MED, OD og MN har størst prosentvis andel minoritetsstudenter. Disse fakultetene, med unntak av MN, har ikke sett behov for å igangsette egne rekrutteringstiltak på fakultetsnivå. MN har etter initiativ fra NHO og KD iverksatt TENK-prosjektet, et realfagsprosjekt som har som mål å forbedre skoleelevers ferdigheter i matematikk, samt fremme motivasjon til å velge utdanning innen realfag. Intensjonen med prosjektet er at det skal virke positivt på rekrutteringen av både studenter med minoritetsbakgrunn og øvrige studenter.

TF og JUS har prosentvis færrest minoritetsstudenter. JUS har laget en egen handlingsplan for å rekruttere flere fra minoritetsmiljøene. HF og SV har sett behov for, men foreløpig ikke iverksatt særskilte rekrutteringstiltak på fakultetsnivå. TF, JUS, UV og SV har lavest prosentandel studenter med minoritetsbakgrunn, og de største utfordringene knyttet til UiOs mål om økt rekruttering. Rekrutteringen har hittil vært best til de studiene som tradisjonelt er blitt forbundet med status i samfunnet, og til studier som har en tydelighet på hva studentene blir etter endt utdanning.

Når det gjelder mottak og inkludering av minoritetsstudentene, har JUS et godt samarbeid med Juristforeningen. Foreningen har lagt vekt på at faddergruppen skal inkludere alle grupper, og har invitert lag og foreninger som representerer ulike minoritetsgrupper og livssyn for å synliggjøre et bredt spekter av aktiviteter. OD har tidvis sett tendenser til at bachelorstudentene har definert seg som grupper på siden av den øvrige studentmassen. Eventuelle uheldige utslag av dette håndteres fortløpende av den faglige ledelsen ved utdanningen. Masterstudentene er i hovedtrekk godt integrert.

Rekruttering av realfagsstudenter
MN har iverksatt en egen tiltaksplan for å øke rekrutteringen til realfag. Dette inkluderer blant annet skolebesøk, informasjonsbrosjyrer, eget rekrutteringsnettsted "Get Real", næringslivskontakt m.m.

3.2 Rammekvalitet

Med rammekvalitet siktes det til kvaliteten på det helhetlige fysiske og psykososiale læringsmiljøet.

Et godt læringsmiljø er en forutsetning for god studiekvalitet. UiO er opptatt av å få tilbakemeldinger fra studentene og gjennomførte derfor i 2007 den institusjonsomfattende studenttilfredshetsundersøkelsen Studentspeilet. Generelt får læringsmiljøet enda bedre skussmål i 2007, enn det gjorde i 2005. Litt mer enn 8 av 10 studenter oppgir at høy faglig kvalitet ved UiO er viktig ved valg av studiested. En like stor andel av studentene vil anbefale andre å studere ved UiO. De fleste av SiOs velferdstilbud får relativt gode tilbakemeldinger. I tillegg får bibliotekstjenestene svært gode skussmål fra studentene. Undersøkelsen gir også en pekepinn på hvor UiO har forbedringsmuligheter; det fysiske læringsmiljøet (luftkvalitet og støy på studentenes arbeidsplasser) og kvaliteten på tilbakemeldinger på studentenes faglige prestasjoner. I tillegg viser undersøkelsen at utenlandsstudentene[4] opplever diskriminering på grunn av etnisk bakgrunn (dette var også et funn i undersøkelsen fra 2005).

[4] Utenlandsstudent er student fra utlandet på kortere eller lengre studieopphold ved UiO.

Universell utforming av læringsmiljøet
UiO har som målsetning at læringsmiljøet skal ha universell utforming som norm. Universitetsstyret vedtok 1. mars 2007 at universell utforming skal ligge til grunn for all planlegging av aktiviteter rettet mot studenter. Det ble i 2007 utarbeidet en veileder med eksempler på god praksis som ble distribuert til alle ansatte ved UiO og det ble arrangert flere informasjonsmøter hvor målet var å øke kompetansen om universell utforming blant ansatte ved UiO.

Universell utforming innebærer at studier og undervisning, IKT, livet rundt studiene og bygninger og uteområder skal være utformet slik at hovedløsningen skal være god for alle, uavhengig av kjønn, alder, kulturell tilhørighet eller funksjonsnedsettelser. Økt tilgjengelighet for alle vil redusere behovet for individuell tilrettelegging.

Mange av fakultetene har en svært bevist holdning til prinsippet om universell utforming, men det viser seg at flere blander begrepet individuell tilrettelegging og universell utforming. Fakultetene har i størst grad gitt tilbakemeldinger på det fysiske læringsmiljøet, som å sørge for god skilting og tilgjengelighet til og i bygninger, men noen fakulteter har også fokusert på universell utforming i undervisningssitasjonen.

Avdeling for kompetansehevende studier ved Det teologiske fakultet vant Universitetsstyrets pris for godt læringsmiljø i 2007 for sitt arbeid med å gjøre undervisningen tilgjengelig for alle.

Muligheter for innmelding av klager på læringsmiljøet
System for innmelding og håndtering av klager og avvik på læringsmiljøet ble vedtatt i 2006, etter pålegg fra Arbeidstilsynet. Saker skal følges opp på lavest mulig nivå, og prinsipielle saker skal rutinemessig rapporteres til Læringsmiljøutvalget (LMU) ved UiO.

De fleste fakultetene har fått på plass en kontaktperson for læringsmiljø og etablert rutiner for oppfølging av klager på læringsmiljøet. Antallet saker som er meldt inn er lavt. Det er usikkert om dette er reelt eller om det er en underrapportering. Det jobbes med å gjøre systemet bedre kjent blant studentene. Det er ikke meldt inn prinsipielle saker til Læringsmiljøutvalget i 2007.

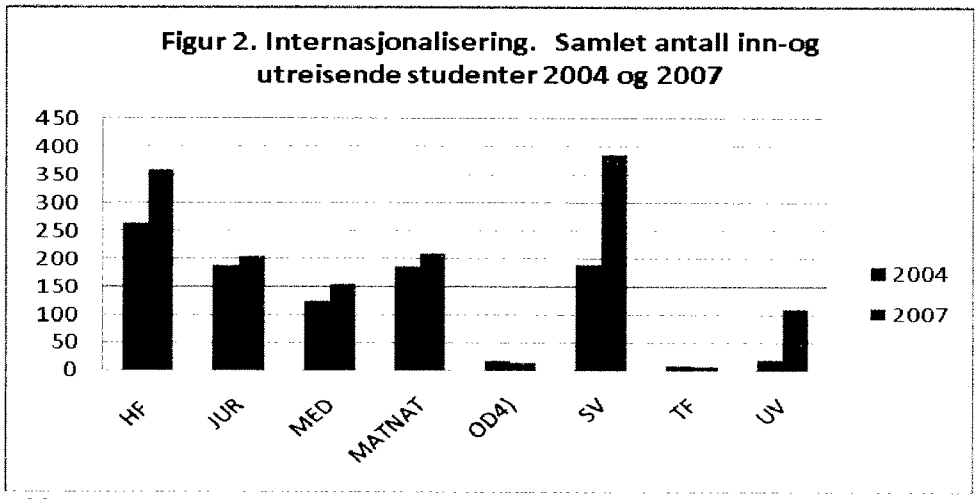
3.3 Programkvalitet

Med programkvalitet siktes det til kvalitet i studieplanen og organiseringen av læringsarbeidet. En studieplan omfatter både programplan og emnebeskrivelser.

Ved utdelingen av Kunnskapsdepartementets utdanningskvalitetspris i 2007 fikk UiO både første- og andreplass. Førsteplassen ble tildelt realfagsfakultetene ved universitetene Oslo, Bergen, Tromsø og NTNU for deres felles prosjekt for å bedre gjennomføringen av realfaglige masterutdanninger. Andreplassen gikk til Senter for entreprenørskap for emnet "Gründerskolen".

Vesentlige endringer i studietilbudet
Det foregår en kontinuerlig vurdering av programstrukturen og innholdet i studieprogrammene. Utfordringene er for stor valgfrihet i programmene og for utydelig studiestruktur, særlig på lavere grad. Denne utfordringen gjelder ikke for profesjonsutdanningene. Alle fakultetene, med unntak av OD har i 2007 foretatt en del endringer både på program-, studieretnings- og emnenivået, der fellesnevneren er tydeliggjøring av studieløpene. For eksempel er SV på vei mot en fastere struktur for flere av bachelorprogrammene, og JUS har på enkelte programmer redusert valgfriheten for å styrke studieløpene. Se vedlegg til rapporten for liste over iverksatte etableringer og nedleggelser av studieprogram i 2007.

Internasjonalisering

Kilde:DBH

Vi ser klart resultatet av at fakultetene ved UiO også i 2007 har arbeidet for å styrke internasjonaliseringen på de fleste felt. Tallene for inn- og utreisende studenter har økt jevnt siden 2004, men har holdt seg relativt stabile de siste to årene - med enkelte fakultetsvise variasjoner (se vedlegg). Tallene er absolutte tall og antall utvekslede studenter må derfor sees i sammenheng med antall studenter pr fakultet. Det bemerkes fra flere av fakultetene at det er uheldig at kategorier studenter og tiltak på internasjonaliseringsfeltet som faller utenfor rapporteringskriteriene ikke blir synliggjort. Iversatte tiltak som ikke synliggjøres gjennom de fastsatte kriteriene for rapportering av måltall er likevel med på å øke kvaliteten på det helhetlige tilbudet. Man ser en økt bevissthet rundt beredskap og sikkerhet. Det har ført til at oversikten over aktivitet som ikke rapporteres nasjonalt er bedret.

På informasjonssiden kan det nevnes at UiO nå presenterer sine utvekslingstilbud samlet på nettet, noe som gjør det enklere for studentene å manøvrere blant de flere hundre partneruniversitetene de kan reise til. Emnetilbudet på engelsk er godt utbygd, særlig på masternivå, og det arbeides med å tilrettelegge utvekslingstilbudet til egne studenter ved stadig flere studieprogrammer. Fakultetene har hatt en økt fokus på kvaliteten i sine samarbeidsavtaler. De har foretatt en strategisk gjennomgang av sine avtaleporteføljer og styrket disse med gode partnere. Fakultetene er positive til lærerutveksling, men etterlyser ordninger som fasiliterer og legger til rette for dette.

Selv om mange tidligere mål er oppnådd på internasjonaliseringsfeltet, gjenstår det fortsatt flere utfordringer. Det må arbeides videre for å styrke tilbudet til innreisende studenter, særlig på bachelornivå. Man må øke og kvalitetssikre emnetilfanget på engelsk med tanke på rekrutteringen av dyktige studenter både til hele grader og til delstudier. Et godt tilrettelagt tilbud av høy kvalitet er en forutsetning i den økte globale konkurransen om de beste studentene. Det er viktig å se på tiltak som kan styrke koblingen mellom forskning og utdanning, og det må likeledes arbeides for å sørge for at det store flertallet av UiOs studenter som ikke reiser ut får en internasjonal erfaring på campus. I denne sammenheng er det viktig å understreke viktigheten av lærerutveksling og gjesteforskere. Arbeidet med en ny handlingsplan for internasjonalisering ved UiO vil fokusere på aspektene nevnt over og sette disse i sammenheng med den kvaliteten og helheten på internasjonaliseringsfeltet som er nødvendig for at UiO skal lykkes på feltet. Handlingsplanen skal ferdigstilles i løpet av høsten 2008.

Etter- og videreutdanning (EVU)
Det ble registrert og gjennomført 135 EVU-kurs ved UiO i 2007 som innebærer en økning på 44 % fra 2006. Grunnen til økningen skyldes i hovedsak bedre registreringspraksis, men også en reell aktivitetsøkning. Antall videreutdanningstilbud[5] holder seg noenlunde konstant. MN-fakultetet har flest tilbud innen EVU.

Oppfølging reakkreditering av studietilbud
De 5-årige Masterstudiene og de 3-årige ph.d.-studiene i farmasi, odontologi og rettsvitenskap ble etter innstilling fra tre sakkyndige komiteer reakkreditert av NOKUT høsten 2007/ våren 2008.

Odontologi vil følge opp komiteens rapport ved å arbeide for å tilby alle lærere kurs i pedagogikk ved UiO. Det kreves også pedagogisk basiskompetanse for fast ansettelse i vitenskapelige stillinger. Undervisningen i oral kirurgi og kjeveortopedi er lagt om etter kommentarer i samme rapport. Det arbeides videre med å lette studentutvekslingen i 8. semester. Studentenes medinnflytelse søkes klargjort ved evalueringer, og med rapporter og oppfølging som gjøres tilgjengelig på fakultetets web-sider. For ph.d.-studiene har fakultetet fokusert på tiltak som kan bedre gjennomstrømningen og læringsmiljøet på studiet. Det har blitt innført bedre rutiner for mottak av nye ph.d.-kandidater og oppfølging underveis. Det er en økt vektlegging av forskerskolen som et samlende element for kandidatene. Kravet om tre artikler er redusert til to, som er på linje med de andre to odontologiske utdanningsstedene i Norge i tråd med en pågående harmoniseringsprosess i Europa.

Farmasi/MN vil følge opp komiteens rapport ved å følge opp saken om flytting av studiet til mer egnede lokaler, vurdere kvalifikasjonsnivået og målene for masterstudiet, kvalitetssikring av praksisperioden, utvikle bemanningsplan for vitenskapelig ansatte, fokusere på internasjonalisering i studiet, øke antallet ph.d.-studenter og opprette forskerskole. Samtlige emnebeskrivelser på farmasi er oversatt til engelsk. MN føler et nasjonalt ansvar for ph.d.-utdanningen i farmasi, da UiOs ph.d.-program innen farmasi for tiden er det eneste reakkrediterte i Norge (Tromsø ble ikke reakkreditert).

Rettsvitenskap/JUS har vedtatt å følge opp komiteens rapport med en konkret tiltaksplan og en tidsplan for implementering. En rekke av komiteens forslag vil kreve nasjonal avklaring og tas derfor opp via nasjonalt fakultetsmøte. Problemstillinger som vil bli drøftet spesielt er: opprettelse av et nasjonalt utvalg for kvalitetssikring av pensumutvelgelse, internasjonalisering, innføring av en Bolognamodell (3+2 år) og målbeskrivelser for studiet. For ph.d.-programmet er forslagene fra sakkyndig komité innarbeidet i programplanen og andre rutiner tilknyttet programmet. Programrådet har vedtatt å innføre midtveisevalueringer og arbeider med å utvikle både formelle og kvalitative aspekter av veiledninger som kandidatene mottar. JUS ber Universitetsstyret om tilførsel av ressurser slik at fakultetet blir i stand til å følge opp anbefalingene fra den sakkyndige komité.

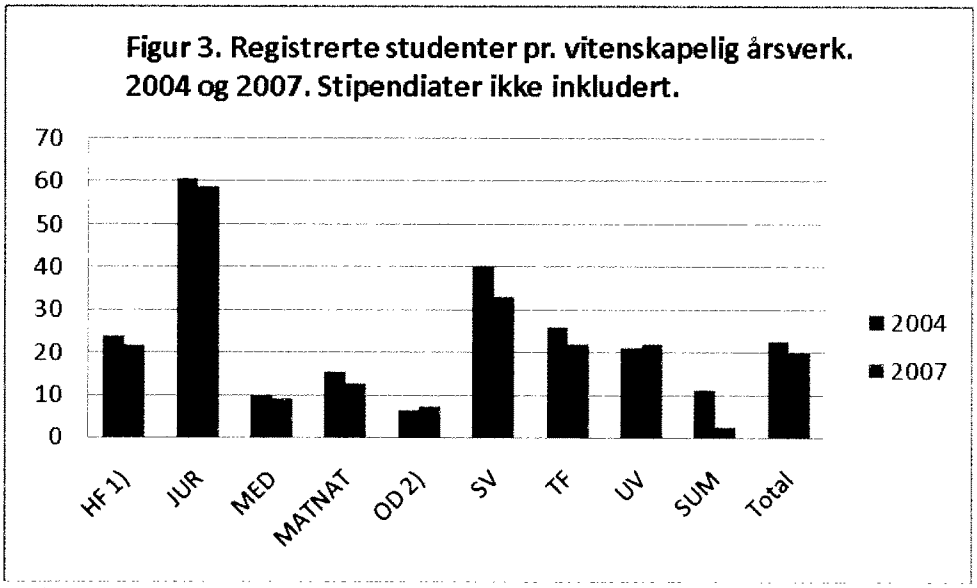
3.4 Undervisningskvalitet

Med undervisningskvalitet siktes det til kvaliteten på undervisning og veiledning slik at studentenes læringsutbytte blir best mulig.

Forskningsbasert undervisning
Det er et uttalt mål (Universitets- og høgskoleloven) at all undervisning i høyere utdanning i Norge skal bygge på forskning (§ 1.3). Undervisningen som gis skal være *basert* på den til enhver tid foreliggende beste kunnskap på området; institusjonen skal med andre ord være faglig a jour og i stand til å formidle kunnskap fra forskningshorisonten i vedkommende fag så langt det

[5] Videreutdanningsemner defineres som studiepoengsgivende emner, i motsetning til etterutdanningskurs som ikke gir uttelling i form av studiepoeng.

aktuelle undervisningstilbud gjør det naturlig. En indikasjon på måloppnåelse er forholdstallet mellom studenter og vitenskapelig ansatte.

Kilde: DBH
1. Ex.phil. er ikke inkludert. Lærerårsverk er dermed også tatt ut.
2. Instruktørtannleger er ikke inkludert

I overensstemmelse med fakultetenes rapporter har vi valgt en definisjon av vitenskapelig årsverk som ikke inkluderer stipendiater og post.doc., fordi disse gruppene i liten grad benyttes til ordinære undervisningsoppgaver. Time- og hjelpelærere teller heller ikke med i kategorien vitenskapelig årsverk.

Sammenlignet med 2004 synker antallet studenter pr vitenskapelig årsverk ved alle fakulteter, med unntak av UV. UV oppgir imidlertid at stipendiatene benyttes til undervisning, og da justeres 2007-tallet seg til 12,2 studenter pr vitenskapelig årsverk, det vil si at det likner på MN i tabellen over. Det er positivt at forholdstallet antall studenter pr vitenskapelig årsverk går ned. Det indikerer at det er mulig med en tettere oppfølging av den enkelte student sammenlignet med 2004, i tråd med intensjonene med Kvalitetsreformen.

JUS skiller seg imidlertid klart ut i oversikten. Det skyldes en utstrakt bruk av timelærere til undervisning. Fakultetet uttrykker en klar bekymring i forhold til det høye antallet timelærere i undervisningen og peker på konsekvenser som at studentene får mindre undervisning fra ansatte med forskningskompetanse enn tidligere og at oppfølgingen av studentene utenfor undervisningssituasjonen er vanskeligere.

Det er også interessant å merke seg at forholdstallet på SV er høyt, sammenlignet med HF. Det er imidlertid ingen indikasjoner på at studentene fra SV faller fra i større grad, at søkningen til studiene har gått ned eller at kvaliteten på studiene på SV er dårligere av den grunn. SV har som mål å redusere forholdstallet ytterligere.

Læringsutbytte og kandidatens kompetanse i sentrum

Det er en prioritert oppgave for UiO å klargjøre læringsutbytte i studietilbudene og sikre at dette styrer undervisning og vurdering. Dette arbeidet er imidlertid en prosess som krever tid og bred involvering. I løpet av 2007 har alle studieprogrammer på bachelor- og masternivå utarbeidet beskrivelser av læringsutbytte pr program, som inkluderes på kandidatenes vitnemål. Dette er et viktig arbeid som gir kandidatene og potensielle arbeidsgivere nødvendig informasjon om hva vedkommende faktisk har ervervet av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse etter

endt studium. Kandidatundersøkelser fra SV/HF i 2005 viser at det er behov for slik klargjøring. Vitnemålet er også viktig for synliggjøring av kompetanse til fremtidige arbeidsgivere.

Flere av fakultetene rapporterer at de har hatt et spesielt fokus på læringsutbytte i studieplanene i 2007. Det er spesielt forholdet mellom undervisning, vurdering og læringsutbytte som er en utfordring, og skifte i fokus fra undervisning til læring. Det er viktig at fakultetene fremover benytter evalueringene av studietilbudet som kvalitetssystemet krever, til å få mer kunnskap om hva studentene faktisk lærer og hvilke kompetanser de sitter igjen med etter endt læringssekvens (emne eller program). Det er også viktig at fakultetene vurderer om dette er ønskelig læringsutbytte eller om de skal foreta endringer for å sikre et annet eller bedre utbytte.

I løpet av 2008 forventes det at departementet vedtar et Nasjonalt rammeverk for kvalifikasjoner i høyere utdanning som skal implementeres innen 2010, som et ledd i Bolognaprosessen. Det betyr at det er behov for en betydelig innsats i tiden framover for å klargjøre læringsutbyttet i studiene. Det ble avholdt seminar i regi av Studieavdelingen og Fagområde for universitetspedagogikk 17. april 2008 om læringsutbytte.

Undervisningskvalitet generelt

Kvalitetsreformen var en omfattende strukturreform. Nå er fokuset på innholdet i studieprogrammene. Det er et pågående arbeid å forbedre emner og programmer med tanke på læringsutbytte og undervisnings- og eksamensformer. Det er større fokus på programmenes oppbygging for å sikre en større helhet, særlig fremheves dette av HF og SV. Det er flere av fakultetene (MED, JUS og TF) som har et samarbeid med Fagområde for universitetspedagogikk som går ut over kursene til nytilsatte innenfor pedagogisk basiskompetanse.

Antall fuskesaker til Den sentrale klagenemnda har økt betydelig siden innføringen av kvalitetsreformen. Dette er en nasjonal trend. UiO har vedtatt nye retningslinjer for behandling av saker hvor det er mistanke om fusk i 2007, samt tatt i bruk plagiatverktøykontrollsystemet Ephorus. Dette er et hjelpemiddel for systematisk å finne samsvar mellom tekster i innleverte oppgaver og internett.

3.5 Resultatkvalitet

Med resultatkvalitet siktes det til studentenes læringsutbytte, personlige utvikling og gjennomføring i forhold til studieplanens mål. Inkluderer arbeidslivsrelevans.

Studiepoengsproduksjon pr programstudent[6]

Forholdstallet omfatter alle registrerte studenter, eksklusiv privatister og "andre". Studiepoeng er alle nye egenfinansierte studiepoeng

	2006			2007		
	BA	MG	PR	BA	MG	PR
HF	34,2	35,9	-	33,8	38,5	-
JUR	40,1	36,8	83,9	33,2	40,8	-
MN	27,4	41	56,9	27,9	41,9	82,4*)
MED	37,7	32,4	50,5	34,4	36,8	52,1
OD	50,9	50,5	74,8	49,2	48,7	-
SV	31,1	38,5	49,7	32,6	36	52,7
TF	31,2	40,1	40,2	29	45,9	33,8
UV	45,1	40,5	18,1	39,9	43,3	-

Kilde: DBH

*) Dette tallet referer til farmasiutdanningen ved Det matematisk – naturvitenskapelige fakultet. Året 2007 var det siste året det var mulig å bli tildelt Cand. pharm-graden. Dette medførte at et høyere antall studenter enn normalt avla denne graden før overgangen til mastergradsstudiet.

På lavere grad har studiepoengsproduksjonen per programstudent gått ned ved alle fakulteter fra 2006 til 2007, med unntak av SV. Det er imidlertid en større økning i avlagte studiepoeng pr programstudent på høyere grad for alle fakultetene i samme tidsrom, med unntak av OD.

Profesjonsprogrammene holder som forventet en gjennomsnittlig høyere studiepoengsproduksjon pr programstudent enn de øvrige studiene, med unntak av TF.

Det er delvis en sammenheng mellom opptakskrav og studiepoengsproduksjon. Både SV og HF ser sammenheng mellom høye opptakskrav, lavere frafall og høyere studiepoengsproduksjon. HF har imidlertid merket seg at denne sammenhengen ikke gjør seg gjeldende for deres masterprogrammer.

Frafall

Frafallet varierer mellom fakultetene. For allmennfakultetene er det etter ett semester om lag 80-90% som fortsatt er registrert som student. Denne andelen synker gradvis inntil den er 30-40% i 6. semester. Frafallet er spesielt stort mellom 2. og 3. semester. Mellom 1/4 og 1/3 fullfører en bachelorgrad på normert tid. Blant allmennfakultetene er frafallsprosenten noe høyere ved HF og SV enn de to andre allmennfakultetene. For HF har det vært antatt at studenten i løpet av den første studietiden opplevde studiestrukturen som så uoversiktlig at det var mer bekvemt å velge et annet studieprogram ved et annet fakultet. For profesjonsstudiene er situasjonen noe annerledes bl.a. p.g.a. en strammere studiestruktur.

[6] Tallene har små avvik fra fakultetenes tall (jf. fakultetenes studiekvalitetsrapporter). Det skyldes ulikheter i begrepsdefinisjoner.

Relativt mange studenter, uavhengig av semester, produserer ikke studiepoeng. Det skyldes at mange studenter benytter flere semestre enn det studieprogrammet er normert til.

NIFU STEP har nylig foretatt en undersøkelse der frafall fra et studieprogram bl.a. blir relatert til studentens manglende motivasjon for studiet, sviktende yrkesmuligheter og opplevd dårlig studiekvalitet og mangel på informasjon om studiets innhold og mål. Undersøkelsen kommenterer også hva som kan være et "naturlig" frafall. Det som imidlertid syntes klart er at dagens frafallstall er for høye. Med den kunnskapen vi i dag har, er ulike tiltak satt i verk for å redusere frafallet samtidig som en arbeider videre med ulike analyser relatert til temaet.

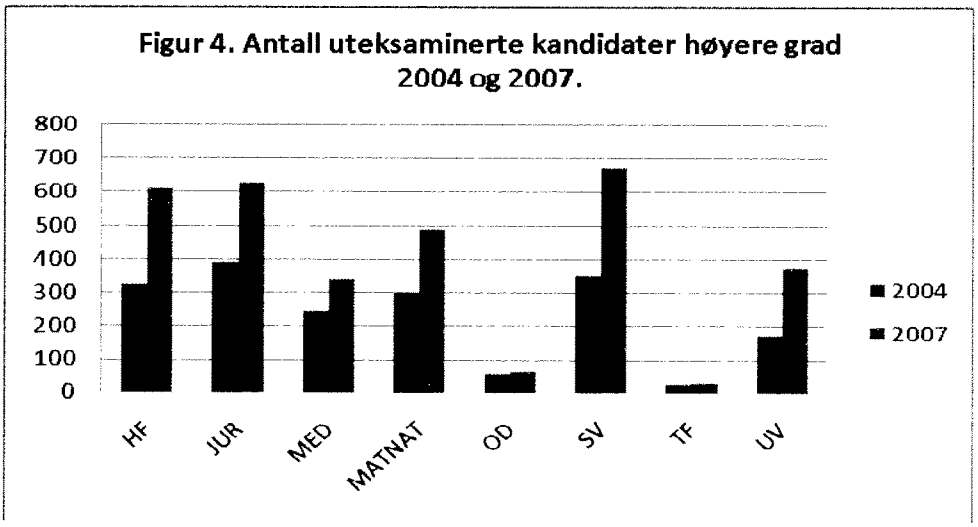
En annen type frafallsundersøkelser er de der en enten har en ren opptelling av frafallet uten analyser eller der frafall blir analysert og satt i sammenheng med studentens sosioøkonomiske bakgrunn. Det er konstatert sterke sammenhenger mellom de to variablene. Dette er imidlertid forhold universitetet ikke kan påvirke.

Det er imidlertid utført lite eller ingen analyser som studerer sammenhengen mellom egenskaper ved studenten selv og studieforløp. For å få mer kunnskap om denne sammenhengen har Studieavdelingen ved UiO, i samarbeide med HF og SV, igangsatt en undersøkelse der resultatene vil foreligge i slutten av 2008. Denne undersøkelsen vil danne grunnlaget for ytterligere tiltak for å redusere frafallet. Sentralt i undersøkelsen vil være den sammenhengen som finnes mellom studentens integrasjon i studentmiljøet, sosiale nettverk, og studieforløp. Videre vil karakteristika ved studenten før studiestart bli kartlagt. Kartleggingen vil bl.a. omfatte poengsum ved opptak, linjevalg og fordypning fra videregående skole og tidligere studiekarriere. I tillegg vil studentens oppfattelse av faglig tilfredshet helt i starten av studieprogrammet bli sett i sammenheng med den videre studiekarrieren.

Antall uteksaminerte[7]

UiO er i ferd med å innføre rutiner som sikrer at både bachelor- og masterkandidater får tildelt grad og vitnemål etter hvert som gradene deres oppnås. Dette har allerede vært vanlig praksis for mastergrader, men innføres nå også for bachelorgrader. Bakgrunnen for rutinene er Kunnskapsdepartementets krav til rapportering av oppnådde grader. Med de nye rutinene vil programstudenter som fyller kravene til en grad få tildelt grad og vitnemål uten først å måtte søke om det. De nye rutinene forventes å være/vil være på plass i løpet av 2008.

Figur 4. Antall uteksaminerte kandidater høyere grad 2004 og 2007.

Kilde: DBH

[7] Tabellen viser kun kandidater på høyere grad, fordi datagrunnlaget for lavere grad ennå er for dårlig til å benyttes.

Alle fakultetene har opplevd en betydelig økning i antall uteksaminerte på høyere grad i 2007. Dette skyldes utfasing av de gamle gradene med siste mulighet for å avlegge eksamen våren 2007. Tall for 2007 må derfor regnes som unormalt høyt sammenlignet med kommende og tidligere år og uttrykker den ekstrainnsatsen som vitenskapelig og administrativt ansatte har nedlagt i forbindelse med eksamensavvikling i 2007.

Bruk av karakterskalaen

Bruken av karakterskalaen har ikke endret seg i 2007. Det vil si at det fortsatt er ulik karakterkurve på lavere grad sammenlignet med høyere grad. Det er et gjennomgående trekk at hele skalaen brukes på lavere grad med C som hyppigst gitte karakter. På høyere grad er det en betydelig skjevfordeling av karakternivået og det er en tendens til at karakterene A-C benyttes i for stor grad, hvor B er den hyppigste karakteren. Denne skjevfordelingen på masternivå, samsvarer med karaktergivningen nasjonalt. Unntaket er SV-fakultetet ved UiO som har en relativt lik kurve mellom lavere og høyere grad.

Fakultetene er svært bevisste problemet med karaktergivningen på høyere grad, enkelte av fakultetene oppgir at de arbeider med problemstillingen, mens andre etterlyser tiltak fra universitetsledelsen til hvordan dette skal håndteres. Det forventes utspill fra Universitets- og høgskolerådet (UHR) med endring av karakterbeskrivelser for masteroppgave/masternivå. Dette arbeidet, samt tydeligere sensorveiledninger og læringsutbyttebeskrivelser kan bidra i det videre arbeidet med bruken av karakterskalaen.

UHR publiserte 25. april 2008 en rapport om karakterbruk i UH-sektoren i 2007. Bakgrunnen for rapporten er undersøkelser foretatt av nasjonale sensorkommisjoner som har karaktersatt et lite utvalg masteroppgaver (5 stykker) avlagt hovedsakelig vårsemesteret 2007, innenfor respektive fagfelt. Rapporten viser at det er noe sprik i karaktersettingen mellom kommisjonens medlemmer, men kommisjonene konkluderer med at det til tross for dette synes å være stor enighet om bruken av skalaen på tvers av institusjoner. Sammenlignet med ordinær karakter, det vil si den karakteren som kandidaten i utgangspunktet fikk, er det tydelig at de nasjonale sensorkommisjonene er strengere enn den ordinære kommisjonen. I 46 tilfeller var den ordinære karakteren bedre enn den nasjonale sensorkommisjonens forslag, i 43 tilfeller var det sammenfall og i kun 6 tilfeller ble den ordinære karakteren vurdert som for dårlig. Det må bemerkes at de nasjonale sensorkommisjonenes sammensetning og vurderingsgrunnlag er annerledes enn den ordinære kommisjonen. De nasjonale sensorkommisjonene peker på en del usikkerhet og ulik praksis med hensyn til vektlegging av omfanget av oppgavene målt i studiepoeng, sidetall og formalia. Dette bygger opp under behovet for tydeligere sensorveiledninger, læringsutbyttebeskrivelser og karakterbeskrivelser.

MN utviklet i 2007 en mal for sensorer til masteroppgaver. Denne malen er omarbeidet av instituttene for å fange opp det som er særegent for det enkelte fag. MN vil følge opp karakterfordelingen på masteroppgavene i 2008 for å vurdere om dette har hjulpet for å sikre en mer lik bruk av karakterskalaen på fakultetet.

UiO alumnus

Medlemsmassen til UiO Alumnus har økt med ca. 1000 medlemmer i 2007 og har pr. februar 2008, 4850 medlemmer totalt. Publisering og utsending av aktuelle nyheter og oppslag om UiOs primærvirksomheter på de ulike foreningenes nettsider er den viktigste aktiviteten i UiO Alumnus. Alumnusvirksomheten er et langsiktig strategisk prosjekt som på sikt skal resultere i blant annet økt relevans i studiene, økt samfunnskontakt, bedre rekruttering og bedret omdømme for UiO. I 2007 har en sentral oppgave vært å øke kjennskap til alumnusvirksomhet internt på UiO, noe som er avgjørende for at potensialet som ligger i alumnusvirksomheten skal realiseres.

Karrieresenteret ved UiO
I 2007 har Karrieresenteret opplevd en økning i etterspørselen etter sine tjenester. Spesielt gjelder dette kurs for studenter. Samtlige kurs blir evaluert og brukerne oppgir at de er tilfreds.

Tilbud	Antall kurs	Antall deltakere	Tilfredshet (1-5)
Jobbsøkerkurs	48	898	4,7
Intervjukurs	10	93	4,7
CV-/ søknadskurs	13	159	4,3
Andre kurs/ eksterne kursholdere	6	142	4,0
Individuell veiledning		406	
Drop-in		997	

Mange studenter kommer seint i gang med jobbsøkingen. I 2007 har Karrieresenteret derfor hatt som mål å tilby flere kurs til studenter som er tidligere i studieløpet. Som en konsekvens av dette har Karrieresenteret holdt flere kurs for enkeltprogram, også kurs for studenter på bachelornivå.

Utfordringer for Karrieresenteret
Gjennom Karrieresenterets tjenester blir studentene bedre i stand til å skaffe seg relevante og gode jobber. Dette vil på sikt medføre at UiO fremstår som en attraktiv studieplass, noe som igjen vil føre til at UiO vil tiltrekke seg dyktige og motiverte studenter.

Karriereplanlegging i løpet av studiet vil gi studentene bedre grunnlag for å ta gode valg med tanke på sin fremtidige karriere. Pilotprosjektet "Kickstart" ble gjennomført høsten 2007 på utvalgte programmer ved MN. Både studenter og ansatte opplevde dette opplegget som svært nyttig. Prosjektet blir ikke videreført i 2008 på grunn av manglende ressurser.

Mange aktører, både ved UiO og kommersielle firmaer/eksterne firmaer, ønsker å lage treffpunkter mellom studenter og arbeidsgivere. Resultatet av mange, isolert sett positive initiativ kan være at UiOs kommunikasjon med virksomheter fremstår som utydelig og uryddig. UiO bør arbeide for å etablere en policy for kommunikasjon med eksterne aktører/virksomheter/firmaer... slik at dette understøtter alle studentenes overgang til arbeidslivet, og ikke kun noen studentgrupper.

3.6 Styringskvalitet

Med styringskvalitet siktes det til institusjonens evne til å vurdere mål, resultater og prioriteringer i sammenheng.

Formålet med UiOs kvalitetsrapport er å gi universitetsledelsen en analyse av studiekvalitet som grunnlag for UiOs prioriteringer. Kvalitetssystemet inneholder flere tiltak for å bedre studietilbudet og forebygge kvalitetssvikt. I 2007 er det viet ekstra fokus på tilsynssensorfunksjonen i kvalitetssystemet.

Tilsynssensor
Implementeringen av kvalitetssystemet i 2004 forutsatte at fakultetene skulle oppnevne tilsynssensorer for alle studietilbud. Det er imidlertid først i løpet av 2007 at alle studieprogrammer ved UiO har tilsynssensor, med unntak av MN. I motsetning til de øvrige fakultetene, har MN i stor grad valgt å knytte tilsynssensor til emner. Dette innebærer at høyt antall tilsynssensorer og institutter viser til problemer med å skaffe tilstrekkelig antall tilsynssensorer. MN viser også til ulik praksis når det gjelder ordningen på instituttnivå.

Fakultetet prioriterer å rydde opp i dette feltet i 2008 og lage nye retningslinjer som skal gjelde fra 2010.

Fakultetene kommenterer at tilsynssensorordningen for øvrig fungerer som den skal. Det er tydelig at et eksternt blikk på studiene og vurderingsformene i særdeleshet gir et viktig bidrag til å avdekke forbedringsområder og stimulerer til diskusjon. Tilsynssensorene skal føre tilsyn med vurderingsformene og karakternivået ved UiO. Etter overgangen fra to til en sensor ved de fleste av UiOs studietilbud, er det viktig for legitimiteten til UiO og til vurderingen av kandidatenes kompetanse at vi har en ordning som kvalitetssikrer sensurvedtakene som fattes. Det er derfor viktig å merke seg at karakternivået ved UiO får gjennomgående tilslutning fra tilsynssensorene.

I Stortingets behandling av Statusrapporten for kvalitetsreformen ble det varslet at Kunnskapsdepartementet vil foreta en gjennomgang av sensorordningene i UH-sektoren, fordi det skal være tvil om ensensorordningens legitimitet.

Forankring av kvalitetsarbeidet på fakultetet
I evalueringen av kvalitetssystemet ved UiO (NOKUT 2007), og i rapporten fra Enhet for internrevisjon (UiO 2006) fremgår det at UiO må arbeide for en bedre forankring av kvalitetsarbeidet i organisasjonen. NOKUT-prosessene i seg selv har bidratt til en økt bevissthet om UiOs kvalitetssystem, blant annet fordi de fleste fakultetene la ned et stort informasjonsarbeid i forbindelse med evalueringen. Det er også blitt en bedre publisering av evalueringsresultater på web i løpet av 2007. Alle fakultetene og Senter for utvikling og miljø behandlet studiekvalitetsrapportene i relevante fora på fakultetet før oversendelse til Universitetsdirektøren. Analysene er betydelig bedret siden tidligere år og rapportene er således bedret. Det er likevel et behov for å vurdere formen på rapportene og om rapporteringen er hensiktsmessig i sin nåværende form. Det er også viktig å arbeide for en bedre forankring av systemet i de vitenskapelige miljøene, for derigjennom å arbeide for en økt tilpasning av kvalitetsarbeidet slik at UiO kan oppnå både kvalitetssikring *og* kvalitetsutvikling.

Prosess for faglig prioritering
Prosess faglig prioritering er en toårig faglig strategiprosess som ble igangsatt av universitetsstyret juni 2006. Resultatet skal foreligge høsten 2008. Det skal foretas helhetlige vurderinger på institusjonsnivå på basis av fakultetenes langsiktige forsknings- og utdanningsprioriteringer, eksterne vurderinger fra et samfunnspanel og nordisk fagpanel, og en samlet vurdering av tverrfakultære områder innen forskning og utdanning. Dette skal lede frem til utvikling og ferdigstilling av et langsiktig faglig styringsgrunnlag i form av et supplement til strategisk plan. Resultatet skal gi oss et grunnlag for videreutvikling av utdanningsporteføljen med basis i analyser og kriteriebaserte vurderinger og prioriteringer hvor kvalitet er et av hovedkriteriene, sikre en sterk forskningsbasis for alle våre utdanningstilbud og legges til grunn for en utvikling mot høyere grad av faglig konsentrasjon.

4. Evaluering av kvalitetsreformen "Underveis"

Rapporten "Underveis" har foreslått en rekke tiltak til forbedring av studiekvaliteten. De tiltakene som fakultetene har iverksatt foreligger som vedlegg.

Det er viktig å understreke at det allerede er igangsatt en del tiltak som det er naturlig å se i sammenheng med en oppfølging av evalueringen. Enkelte av disse tiltakene er også knyttet opp til UiOs og fakultetenes årsplaner. I forbindelse med omtalen av tiltakene blir det opplyst hvilke tiltak som allerede er igangsatt. Kort oppsummert konsentreres oppfølgingen av "Underveis" rundt vurderinger av forenkling av studiestruktur, vurderinger av fagportefølje, tiltak for å bedre undervisningskvalitet, utprøve avsluttende bacheloroppgave og tiltak for å stimulere til økt internasjonalisering.

De fleste tiltakene følges opp og gjennomføres av fakultetene på lokalt plan og i forbindelse med prosessen for faglige prioriteringer. Dette gjelder også den praktiske gjennomføringen av tiltak som i første omgang må avklares ved UiO sentralt eller på nasjonalt plan. UiO sentralt har en viktig rolle mht. å støtte opp og bistå fakultetene i deres arbeid, eventuelt i størst mulig grad støtte opp under og styrke allerede igangsatte tiltak ved fakultetene.

Når det gjelder tiltak av administrativ art, f.eks. knyttet til regelverk, rutiner o.l. må forenkling være et styrende prinsipp. Fakultetene har allerede inkludert dette i sine årsplaner.

5. Hovedutfordringer for UiO

- Frafallet på en del bachelorprogrammet er høyt og studiepoengsproduksjonen på bachelor er synkende
- bedre rekruttering til UiO-studier, særlig realfag
- prosess for faglig prioritering
- bedre beskrivelse av læringsutbytte og sammenhengen mellom undervisning og vurderingsformer som krever avsettelse av ressurser; involvering av vitenskapelig ansatte og ledelse på alle nivåer
- ta i bruk ny versjon av programplaner på web, omarbeide emnepresentasjonene på web
- gjennomgang av sensorordningen (herunder tilsynssensorordningen på MN)
- øke internasjonalisering; student- og lærerutveksling samt synliggjøring av internasjonalt arbeid ut over måltall
- forenkling av regelverk
- bedre datakvalitet for å bedre statistikk som grunnlag for arbeid med studiekvalitet
- forankring av UiOs ambisjon og arbeid med å gjøre universell utforming til norm for læringsmiljøet
- videre implementering av system for klager og avvik på læringsmiljøet
- bruken av karakterskalaen, særlig høyere grad
- tydeligere forventninger til sensor – sensorveiledninger
- bedre opplæring og informasjon om korrekt sitat og kildebruk, ta i bruk Ephorus

6. Fakultetenes forslag til studiekvalitetsplan for 2009

- Følge opp periodisk programevaluering jf. syklus der alle programmer i løpet av en fireårsperiode er gjenstand for slik evaluering
- Studieprogrammene som ble reakkreditert i 2007 følger opp NOKUTs anbefalinger og prosessen regnes som en periodisk programevaluering
- Forbedre evalueringsrutiner, blant annet å synliggjøre evalueringer på web
- Implementere læringsutbytte på emner og program
- Ta i bruk ny emnebeskrivelsesmal på web
- Tilbud til lærere for å variere undervisningsformer
- Øke rekruttering til realfag
- Tiltak for å minske frafall og økt gjennomstrømning på bachelorprogrammene
- Forbedre tilsynssensorordningen (MN)
- Økt bevissthet rundt karakterskalaen på høyere grad
- Bedre informasjon om kvalitetssikring
- Engelsk oversettelse av program- og emnebeskrivelser (MN)
- Forenkling av studiestrukturen (SV)
- Bedre gjennomføringstiden for doktorandene (SV)
- Bedre helhet og sammenheng i programmene (UV)
- Bedre opptakskvalitet (UV)
- Styrking av forskningskvaliteten tilknyttet undervisning og veiledning, særlig på masternivå
- Forebygging og avdekking av fusk / forsøk på fusk

Tabellvedlegg

Tabell 1 Antall 1. prioritetssøkere pr. studieplass til grunnutdanninger.

	2004			2005			2006			2007		
	1. pri	Ramme	1.pri/ramme	1. pri	Ramme	1.pri/ramme	1. pri	Ramme	1.pri/ramme	1. pri	Ramme	1.pri/ramme
HF	4298	1591	2,7	4585	1641	2,8	4051	1636	2,5	3728	1636	2,3
JUR	3185	685	4,6	3531	675	5,2	3206	675	4,7	2936	675	4,3
MED	1535	270	5,7	1516	270	5,6	1529	270	5,7	1420	270	5,3
MATNAT	1597	1088	1,5	1375	1148	1,2	1374	1076	1,3	1383	1078	1,3
OD	375	89	4,2	430	89	4,8	475	89	5,3	414	89	4,7
SV	5198	1570	3,3	4822	1425	3,4	4704	1410	3,3	5135	1313	3,9
TF	47	80	0,6	73	110	0,7	101	110	0,9	89	89	1,0
UV	742	365	2,0	734	330	2,2	634	360	1,8	631	360	1,8
LAP	286	200	1,4	388	200	1,9	471	210	2,2	389	210	1,9
TOTAL	17263	5938	2,9	17454	5888	3,0	16545	5836	2,8	16125	5720	2,8

Kilde: Samordna opptak og egen institusjon

Tabell 2 Internasjonalisering. Samlet antall inn- og utreisende studenter

	2004			2005			2006			2007		
	Inn	Ut	Total	Inn	Ut	Total	Inn	Ut	Total	Inn	Ut	Total
HF	141	122	263	170	114	284	199	140	339	194	166	360
JUR	87	100	187	109	67	176	96	108	204	128	76	204
MED	74	49	123	90	61	151	105	74	179	97	57	154
MATNAT	34	152	186	64	180	244	62	190	252	80	131	211
OD	9	9	18	7	5	12	16	18	34	7	6	13
SV	80	109	189	142	199	341	163	195	358	204	183	387
TF	7	3	10	6	2	8	3	3	6	5	2	7
UV	18	2	20	26	37	63	45	68	113	51	60	111
SKK	0	0	0	0	0	0	1	1	2	1	3	4
SUM	1	1	1	1	0	1	3	0	3	1	0	1
UiO uspes.	33	0	33	0	8	8	0	3	3	0	0	0
Total	484	547		615	673		693	800		768	684	

Kilde:DBH
1.Omfatter alle inn- og utreisende utvekslingsstudenter som er omfattet av en utvekslingsavtale eller utvekslingsprogram, med varighet på tre måneder eller mer.
Studenter under kvoteprogram er inkludert, mens individbaserte avtaler ikke inngår

Tabell 3a Forskningsbasert undervisning (registrerte studenter per undervisnings- forsknings- og formidlingsårsverk) MERK. Her er ikke stipendiater og post. doc. inkludert. Jf. DBH-tabell "Registrerte studenter" og DBH-tabell "Tilsatte".

	2004			2005			2006			2007		
	Stud. 2)	årsverk	Stud/årsverk 3)	Stud.	årsverk	Stud/årsverk	Stud.	årsverk	Stud/årsverk	Stud.	årsverk	Stud/årsverk
HF 1)	8078	343	23,6	8053	349	23,1	7857	341	23,0	6867	318	21,6
JUR	4128	68	60,7	4135	61	67,8	4234	68	62,3	4003	68	58,9
MED	2036	206	9,9	1987	196	10,1	2068	196	10,6	1986	223	8,9
MATNAT	4908	322	15,2	4617	314	14,7	4541	328	13,8	4352	347	12,5
OD4)	386	62	6,2	463	58	8,0	403	62	6,5	427	60	7,1
SV	6661	165	40,4	6521	154	42,3	6444	172	37,5	5610	170	33,0
TF	467	18	25,9	481	19	25,3	426	19	22,4	414	19	21,8
UV	2382	113	21,1	2434	114	21,4	2448	108	22,7	2380	109	21,8
SUM	11	1	11,0	8	2	4,0	12	2	6,0	5	2	2,5
Total	29057	1298	22,4	28699	1267	22,7	28433	1296	21,9	26044	1316	19,8

Kilde:DBH

1) Ex. phil er ikke inkludert. Lærerårsverk er dermed også tatt ut.
2) Registrerte studenter høst, egenfinansierte. Privatister ikke medregnet
3) Årsverk i undervisnings-forsknings- og formidlingsstillinger slik KD definerer det i tildelingsbrevet, jf. Også DBH-tabell 3.1, tilsattekategoriene a – g.
   Alle finansieringsformer inkludert. Faste og midlertidige inkludert.
   Stipendiater og forskere er ikke inkludert.
4) Instuktørtannleger er ikke inkludert

Tabell 3b Forskningsbasert undervisning (registrerte studenter per undervisnings- forsknings- og formidlingsårsverk)
MERK. Her er stipendiater og post. doc. inkludert. Linken til "Registrerte studenter" og "Tilsatte" er som i tabell 3a.

	2004			2005			2006			2007		
	Stud. 2)	årsverk	Stud/årsverk 3)	Stud.	årsverk	Stud/årsverk	Stud.	årsverk	Stud/årsverk	Stud.	årsverk	Stud/årsverk
HF 1)	8078	536	15,1	8053	566	14,2	7857	562	14,0	6867	518	13,3
JUR	4128	162	25,5	4135	166	24,9	4234	179	23,7	4003	179	22,4
MED	2036	611	3,3	1987	582	3,4	2068	625	3,3	1986	670	3,0
MATNAT	4908	804	6,1	4617	829	5,6	4541	892	5,1	4352	918	4,7
OD4)	386	131	2,9	463	123	3,8	403	140	2,9	427	143	3,0
SV	6661	294	22,7	6521	286	22,8	6444	324	19,9	5610	334	16,8
TF	467	34	13,7	481	31	15,5	426	35	12,2	414	32	12,9
UV	2382	178	13,4	2434	184	13,2	2448	188	13,0	2380	195	12,2
SUM	11	24	0,5	8	21	0,4	12	20,1	0,6	5	20	0,3
Total	29057	2774	10,5	28699	2788	10,3	28433	2965,1	9,6	26044	3009	8,7

Kilde:DBH.

1)Ex. Phil er ikke inkludert. Lærerårsverk er dermed også tatt ut.

2)Registrerte studenter høst, egenfinansierte. Privatister ikke medregnet.

3)Årsverk i undervisnings-forsknings- og formidlingsstillinger definert av DBH. Alle finansieringsformer inkludert. Faste og midlertidige inkludert.

Stipendiater og forskere er inkludert.

4)Instruktørtannleger er inkludert

5) Omfatter emnestudenter på bachelornivå og programstudenter på masternivå (Culture Environment and Sustainability)

Tabell 4 Antall uteksaminerte kandidater på høyere grad (hovedfag), master- og profesjonsnivå, jf. DBH-rapport "Ferdige kandidater". Tabell 4 er satt sammen uten å ta med lavere grad og videreutdanning.

	2004				2005				2006				2007			
	Master	Høyere grad	Profesjon	Total	Master	Høyere grad	Profesjon	Total	Master	Høyere grad	Profesjon	Total	Master	Høyere grad	Profesjon	Total
HF	37	287		324	204	218		422	339	150		489	357	255	0	612
JUR	57	14	321	392	76	5	340	421	154	4	306	464	383	9	235	627
MED	18	40	186	244	56	39	172	267	87	26	167	280	98	48	193	339
MATNAT	10	240	50	300	246	178	60	484	349	62	61	472	331	100	56	487
OD			56	56			41	41			61	61	29	0	37	66
SV	37	236	76	349	225	142	90	457	362	70	77	509	380	201	92	673
TF	3	1	20	24	19	3	8	30	21	2	14	37	13	7	11	31
UV	43	34	95	172	171	20	48	239	224	31	39	294	297	30	46	373
Total	205	852	804	1861	997	605	759	2361	1536	345	725	2606	1888	650	670	3208

Til punkt 3.3

I 2007 har følgende endringer på studieprogramnivå blitt satt i verk (bachelor/master):

HF: Etablering av bachelorprogram i arkeologi og konservering
HF: Etablering av bachelorprogram i kunsthistorie
HF: Etablering av masterprogram i arkeologi og konservering
HF: Etablering av masterprogram i kunsthistorie
HF: Etablering av årsenhet i spansk
JUS: Etablering av erf.basert masterprogram i Marine Insurance and Risk Management
MN: Etablering av bachelorprogram i matematikk og økonomi
MN: Nedlegging av bachelorprogram i natur og miljø
MN: Nedlegging av årsenhet i matematikk med informatikk
SV: Etablering av seksårig løp for profesjonsstudiet i psykologi
TF: Etablering av påbyggingsstudium i praktisk teologi

STUDIEKVALITETSRAPPORT FOR FORSKERUTDANNINGEN

1. Implementering av kvalitetssystemet

I 2007 ble ph.d.-studier i rettsvitenskap, odontologi og farmasi reakkreditert av NOKUT. Kvalitetssikringssystemet for utdanningsvirksomheten, der vårt kvalitetssystem for ph.d.-utdanningen inngår, er likeledes blitt evaluert og godkjent av NOKUT.

Fakultetene har sørget for å gi god informasjon om kvalitetssystemet til ph.d.-kandidatene og andre tilsatte gjennom informasjonsmøter, skriftlig informasjon eller nettsider som omhandler UiOs og fakultetenes kvalitetssikringssystemer. Fakultetenes ansvarskart er i liten grad endret siden innføringen våren 2007. De justeringer som er gjort, er små, og tar i hovedsak utgangspunkt i endringer som er gjort i administrative rutiner.

I 2007 ble UiOs *Tiltaksplan for å forebygge uredelighet i forskningen* vedtatt. Tiltaksplanen legger vekt på å tilretteleggelse, preventive tiltak og informasjon heller enn kontroll, og har gitt følgende konkrete resultater:

1) Nye retningslinjer for god forskningsskikk – UiOs 10 bud utgjør nå universitetets forskningsetiske plattform, mens 2) Håndbok for god forskningsskikk er en webportal hvor den enkelte forsker lett kan finne fram til lover, regler og etiske normer for sitt fagområde. 3) Den reviderte ph.d.-forskriften styrker kandidatenes tilknytning til institusjon og fakultet og legger større vekt på opplæring og bevisstgjøring i forskningsetikk.

2. Generell vurdering av rutiner i forbindelse med ph.d.-studier

2.1 Opptak/oppstart
De fleste fakultetene har et sentralisert opptakssystem, hvor søknader behandles på fakultetet eller på enhetene i samarbeid med fakultetet. Dette fungerer godt. Fakultetene har i hovedsak gode opptaksrutiner, og de fleste miljøene arrangerer oppstartsmøter for nye kandidater. Hovedinntrykket er at mottaket av nye stipendiater er blitt bedre de siste årene, noe som delvis kan ses i sammenheng med tilsettingen av forskningskonsulenter på flere av instituttene. Jevnt over er det likevel fremdeles en del å gå på før det administrative og faglige mottaksapparatet for nye kandidater er optimalt, noe som ikke minst gjelder kandidater som kommer fra utlandet og rutiner i forbindelse med opptak av kandidater fra eksterne institusjoner.

Tilsettingsrutinene bør forenkles med sikte på å redusere saksbehandlingstiden. Ved enkelte fakulteter bør rutinene forbedres, slik at opptak til ph.d.-programmet og tilsetting i stipendiatstilling skjer samtidig. Ved MN-fakultetet foregår dette i dag separat. Både ved MED og MN er alt for mange av søknadene ufullstendige når de sendes inn, noe som gir for lang behandlingstid og tilsier at informasjonen og veiledningen til søkerne må bli bedre. Flere fakulteter ser også utfordringer knyttet til oppstart og integrasjon i forskningsmiljøene ved UiO for kandidater med ekstern arbeidsplass. MN viser dessuten til en tidkrevende prosess knyttet til behandling av søknader fra utenlandske søkere, noe de mottar svært mange av.

UV og OD viser til suksess med oppstartseminarer og startpakker. Slike seminarer fungerer både som viktige informasjonskilder og som sosialiseringsarenaer. Viktigheten av dette overfor eksterne kandidater påpekes. UV påpeker samtidig et stadig behov for god informasjon utformet for sine engelskspråklige kandidater. Både rutiner for behandling av søknader fra utenlandske kandidater og utarbeidelse av informasjon på engelsk for engelskspråklige søkere/kandidater er områder det arbeides med ved flere fakulteter.

2.2 Gjennomføring
Flere fakulteter ser behov for tiltak som kan styrke kvaliteten på veiledningen. Det kan vurderes å gjøre enkelte av kursene på ph.d.-nivå obligatorisk for veileder og å motivere veiledere til å engasjere seg på andre måter enn gjennom én-til-én-veiledning, f.eks. gjennom å ta større ansvar for deler av forskeropplæringen eller delta oftere på seminarer/samlinger der kandidatene har fremlegg. Som HF skriver, må veiledning "tematiseres i ulike fora for å bevisstgjøre både veileder og kandidat om hva som er god veiledning og hvilke forventninger man skal ha og hvilke krav man skal stille, og for å bidra til å avprivatisere veilederforholdet." Fakultetene ønsker å bedre integreringen av stipendiater ved at en større andel er tilknyttet større forskningsprosjekter og ved at instituttene jobber mer aktivt for å integrere stipendiatene gjennom deltakelse i ulike forskningsaktiviteter fremfor undervisningsaktiviteter. Det må legges stor vekt på å integrere ph.d.-kandidatene i forskningsmiljøene fra prosjektstart av og på å skape gode faglige og sosiale møteplasser for ph.d.-kandidatene, der de får tilhørighet til et større forskningsmiljø.

OD, UV og HF arrangerer individuelle samtaler med kandidatene, OD, UV og JUS også midtveisevalueringer. Det juridiske fakultet har dessuten spesielt rettet oppmerksomheten mot veilederopplæringen og har planlagt kurs for veiledere. Fakultetet har også innført en mentorordning for kvinnelige kandidater og lyser ut midler til forskningsassistanse i sluttfasen for kvinnelige kandidater. HF melder at fakultetets ordning med gjennomføringsstipend ser ut til å bedre gjennomstrømmingen.

Fakultetene arbeider med å utvikle kursporteføljen og legge opplæringsdelen til rette for et optimalt studieløp. Det arbeides med å få på plass et bedre system for registrering av den obligatoriske opplæringen i FS. Fakultetene arbeider med å standardisere opplæringsprogrammet og legge bedre til rette for bruk av FS til registrering av obligatorisk opplæring. Det er behov for å koordinere rutiner og registrering av data i FS, både for å kvalitetssikre data og for tidligst mulig å kunne fange opp avvik i progresjon o.l., samt følge kandidatene bedre opp og bedre gjennomstrømmingen. I tillegg til de data som i dag registreres, er det behov for å registrere informasjon om forskerskoler, tverrfaglighet og antall ph.d.-kandidater innenfor UiOs ulike satsingsområder, samt å bedre kvalitetssikringen av registrering av avbrudd og permisjoner.

Det arbeides kontinuerlig med kvalitetssikring av FS-data, bl.a. gjennom felles registreringsmøter (kodedager) for alle fakultetene. Til høsten vil det bli satt i gang et pilotprosjekt i noen miljøer for å utvikle kandidatweb for ph.d.-kandidater og vurdere hvilke data det vil være hensiktsmessig at kandidatene selv registrerer i FS, herunder obligatorisk opplæring.

2.3 Avslutning/vurdering av avhandling
Fakultetene rapporterer om tilfredsstillende rutiner knyttet til avslutning og bedømmelse, som foregår i nært samarbeid med grunnenhetene. Flere fakulteter melder imidlertid at det fremdeles er en utfordring å redusere tidsbruken fra innlevering til disputas, noe som spesielt er knyttet til oppnevning av komité og selve bedømmelsen av avhandlingen. HF har justert de administrative rutinene rundt innlevering og bedømmelse for å kunne håndtere den store økningen i antallet innleveringer og for å redusere unødvendig tidsbruk.

3. Oppfølging av "kjerneelementer" i kvalitetssystemet

3.1. Framdriftsrapportering
Alle fakultetene melder om tilfredsstillende rutiner for framdriftsrapportering og oppfølging av disse, med rutiner for håndtering av ev. problemer og bekymringsverdige forhold rapporteringen måtte avdekke, som samarbeidsproblemer, ønske om bytte av veileder og manglende faglig framdrift.

På bakgrunn av rapportene organiserer mange miljøer en oppfølgingssamtale med kandidatene. Framdriftsrapporteringen oppleves som viktig for å bli oppmerksom på ev. problemer så tidlig som mulig. HF skriver at framdriftsrapporteringen ikke skal erstatte, "men komme i tillegg til ordinære medarbeidersamtaler med nærmeste leder", noe som synes som en svært god ordning.

Det kan imidlertid være grunn til å merke seg Det medisinske fakultets kommentar: "Det var svært få kandidater eller veiledere som meldte fra om bekymringsverdige forhold, og det kan være grunn til å stille spørsmålstegn ved datakvaliteten i dagens rapportering."

Separat framdriftsrapportering for kandidat og veileder oppleves som et tiltak som fungerer bra, selv om det oppleves som noe tidkrevende. Det er nå åpnet for framdriftsrapportering i FS. Det vil bli lagt til rette for å prøve dette ut fra høsten 2008 i utvalgte miljøer.

3.2 Kandidatundersøkelser
Ingen fakulteter har gjennomført kandidatundersøkelser i 2007. HF evaluerte i 2007 ordningen med gjennomføringsstipend og fikk belyst tema som veiledning, integrering og viderekvalifisering. Det juridiske fakultet ble nylig vurdert av NOKUT og mener at de ved dette fikk et godt grunnlag for å videreutvikle ph.d.-programmet. Det teologiske og Det humanistiske fakultet vil gjennomføre en kandidatundersøkelse høsten 2008 som også vil omfatte ph.d.-kandidater.

Det skal gjennomføres arbeidsmiljøundersøkelser blant ph.d.-kandidatene hvert 3. år fremover, og høsten 2008 vil det bli utarbeidet et opplegg for dette.

4. Oppfølging av ny ph.d.-forskrift

Det overordnede målet med revisjonen av ph.d.-forskriften i 2007 var å styrke ph.d.-kandidatenes tilknytning til programmene ved UiO og slik sørge for at institusjonen har en reell mulighet til å kunne følge opp sine kandidater både hva angår framdrift og faglig kvalitet.

Sentrale endringer var blant annet:

- krav om at det normalt skal søkes opptak innen 3 måneder etter at man har begynt på prosjektet
- hver kandidat skal normalt ha to veiledere, en hovedveileder og en medveileder, der hovedveileder normalt skal være tilsatt ved UiO
- veilederne plikter å holde seg orientert om framdriften i kandidatens arbeid og vurdere den i forhold til prosjektbeskrivelsens framdriftsplan
- minst 20 av de 30 studiepoengene må tas etter at man et tatt opp på programmet, og studiepoengene skal normalt tas ved UiO
- elementer som skal inngå i opplæringsdelen kan ikke være gjennomført mer enn 2 år før opptaksdato
- publiserte arbeider som skal inngå i avhandlingen kan ikke være eldre enn 5 år ved opptaksdato
- krav om at disputasen normalt skal finne sted innen 2 måneder etter at innstillingen er godkjent

Den nye ph.d.-forskriften har ført til enkelte mindre justeringer i fakultetenes rutiner. Fakultetene er spesielt oppmerksom på behovet for å gi god informasjon og oppdatere nettinformasjonen til kandidatene etter innføringen av ny forskrift, nye utfyllende regler og nye programplaner.

En arbeidsgruppe har vurdert problemstillingene knyttet til kandidater uten tilsetting ved UiO. Arbeidsgruppens forslag ble vedtatt av Forskningskomiteen i februar, og ph.d.-forskriften og Standard avtale med ekstern part vil bli justert i samsvar med retningslinjene. Det vil bli utarbeidet nettbasert informasjon om UiOs samarbeid med eksterne parter om ph.d.-utdanning, og det vil bli utarbeidet faglige rammeavtaler for institusjonelt samarbeid, slik at de generelle betingelsene for samarbeidet mellom UiO og en gitt institusjon er på plass før individuell avtale om veiledningssamarbeid inngås. Forslag til standard rammeavtale og forenklet individuell avtale vil bli lagt fram for Forskningskomiteen høsten 2008.

Fakultetene har foretatt en gjennomgang av ph.d.-programmet i forbindelse med en revisjon av programplanene etter en felles mal for alle fakultetene, i samsvar med den nye ph.d.-forskriften. Arbeidet med programplanene og fakultetenes utfyllende regler for ph.d.-programmene vil bidra til å skape forutsigbare formelle rammer og helhetlig informasjon for ph.d.-kandidatene. Det arbeides nå videre med oppdatering av studieplanene.

Forskningsadministrativ avdeling vil høsten 2008 utarbeide nettbasert informasjon med informasjon (håndbøker) til hhv. søkere, ph.d.-kandidater, veiledere og forskningsadministratorer.

5. Avlagte doktorgrader

Det var en vekst i antall avlagte doktorgrader i 2007 i forhold til tidligere år, noe som delvis skyldes kandidater som ønsket å disputere for de gamle gradene. Det ble avlagt 344 doktorgrader ved UiO i 2007, mot 293 i 2006.

Fastsetting av gjennomstrømmingstall blir fremhevet som et særskilt problemområde, og det blir etterlyst pålitelige verktøy og rutiner for å forbedre datakvaliteten på dette området, bl.a. gjennom å etablere samme praksis ved alle fakultetene for hvordan avslutningsdata registreres i FS. UiO satte i 2007 i gang en prosess med å forbedre kvaliteten på data for gjennomstrømming av doktorgradskandidater og vil fortsette med dette arbeidet i 2008.

6. Hovedutfordringer for UiO – videre arbeid

Det er en hovedutfordring for UiO å redusere frafall og bedre gjennomstrømmingen for ph.d.-kandidatene uten at kvaliteten svekkes. Det er også en målsetting å styrke den internasjonale dimensjonen i forskerutdanningen, både gjennom å øke antallet forskningsopphold ved institusjoner i utlandet og ved å styrke ph.d.-kandidatenes internasjonale nettverk, sampublisering med internasjonale forskere m.m.

For å ta et grep om dette, vil det høsten 2008 bli satt i gang et arbeid for å utarbeide en Handlingsplan for forskerutdanningen ved UiO. Sentrale områder vil være:

- Internasjonalisering av forskerutdanningen
- Samarbeid med andre institusjoner (i inn- og utland)
- Rekruttering, karriereløp og faglig og sosial integrasjon av ph.d.-kandidater i miljøene, herunder ev. behov for spesielle tiltak rettet mot kvinner
- Opplæringsdelen (faglige kurs, transferable skills)
- Styrking av veiledningen/utvikling av veilederrollen
- Ordningen med forskerskoler
- Ordningen med nærings-ph.d
- Utvikling av forskerutdanningen som den tredje syklus i fakultetenes gradsutdanning (jf. Bologna-erklæringen)
- Administrative rutiner (registrering av opplæringsdelen i FS m.m.), rapportering og informasjon

Det må også tas høyde for at dagens forskeropplæring er i endring og at ph.d.-utdanningen skal kvalifisere til annet enn en forskerkarriere, f.eks. også til ledende stillinger innen akademia, samfunns- og næringsliv.

Universitetet i Oslo vil fortsette sitt arbeid med det vedtatte kvalitetssystemet i henhold til planen.

04.06.08 HS/ILS